

Чăваш Республикин культура, национальноçсен
тата архив ёçён министерстви
Чăваш Республикин Наци библиотеки

«Эпё халь телейлё»

*Валентина Элли сёр сул тултарнă
тёле сырнă сценари*

Шупашкар
2013

ББК 78.381.9:83-52

Э 13

Редакци совечё: М. В. Андрюшкина

А. В. Аверкиева

Н. Т. Егорова

Е. Н. Федотова

Т. А. Николаева

«Эпё халь телейлэ=Теперь я счастлива» : Валентина Элпи
çёр çул тултарнă тĕле çырнă сценари / Чăваш Респ. Наци б-ки. ;
А. Ю. Николаева. – Шупашкар, 2013. – 18 с.

Оригинал-макет изготовлен и отпечатан в отделе «Сервис-центр»

Национальной библиотеки Чувашской Республики

428000, г. Чебоксары, пр. Ленина, 15

E-mail: naclibrary@cap.ru, publib@cbx.ru

веб-сайт: www.nbchr.ru

Тираж 40 экз.

©Национальная библиотека Чувашской Республики, 2013

АВТОРТАН

«Эпё халь телейлэ=Теперь я счастлива» сценарие чăваш сыравси Валентина Андреевна Элпи сёр сул тултарнă тэле сырнă.

Валентина Элпи 1913 сулхи раштавăн 18-мёшёнче Тăвай рай-онён Кивё Пуянкасси ялёнче суралнă. Чăваш АССРён тава тивёслё культура ёсченё.

Тăван ялти пусламăш шукулта, Кавалти сакар сул вёрентекен шукулта пёлу пухнă. 1930 султа Шупашкарти медицина техникумне вёренме кёнё, анчах унта пёлу илме май пулман. Тёрлэ хаçат редакцисенче ёсленё, 30 сул хушши. Върса хысфан Валентина Андреевна ЧАССР Министрсен Канашё сумёнчи Радиохыпарлавпа телекурав комитечён ача-пача кăларамён редакторёнче ёслеме пусланă та тивёслё канăва тухичченех унта тăршнă.

Литература анинче 1946 султа пёрремёш утамсем тунă. Тёп хайлавёсем: «Малтанхи савни», «Юратнă машарсар», «Тинёс чечекё», «Пулас кинсем», «Эпё халь телейлэ», «Качча кайсан», «Качча кайиччен» тата ытгисем.

1956 султа пёрремёш кёнеки – «Кусса сурекен сурт» – вулакан патне ситнё. Валентина Элпи телейлэ ачалăх, вёренупе кану пирки ытларах сырнăран ача-пача сыравси теме те пулать. Унан сăнарёсем пёчеккисемпе самрăксене ыра кăмалла та ёсчен, хастар та паттар пулма вёрентесёсё.

Сыравса пултарулахёнче драматурги те хайне май пёлтерёшлэ. Тёслёхрен, «Сак кунсен чапё каймё» драмна (1959) вай Геннадий Пласкинпа пёрле сырнă. Унта ачасен те аслисемпе пёртан вёрса хутшанма тивни пирки каласа кăтартнă. Пьеса на хай вăхатёнче К.В.Иванов ячёллэ Чăваш патшалăх академи драма театрёнче лартнă.

«Пулас кинсем» (1989) е ҫакӑн йышши тата ытти хайлава вара хӗрарӑм ҫеҫ ҫырма пултарать пулӗ. Тӗнчен черчен ҫуррийӗн кӑмӑл-туйӑмне, савӑнӑҫӗпе куҫҫульне ураҫ никам та чӗре витӗр сӑрхӑнтарса хут ҫине куҫараймӗ, чунне уҫса параймӗ. Валентина Элпи, хай те вӑрҫӑ ҫулӗсене тӗссӗ ирттернӗскер, ҫепеҫ те сӑпайлӑ чӑваш пикисем фронтра еплерех нуша курнине, йывӑрлӑха мӗнле ҫӗнтернине чуна тивмелле каласа кӑтартнӑ.

Ҫыравҫӑн тепӗр хайне евӗрлӗхӗ – вӑл чӑвашсен авалхи ячӗсемпе усӑ курни. Сӑнарӗсене, калӑпӑр, Илтимӗр, Киляр, Эх-тюк, Улти, Янаш, Шерпике («Пепке ҫуралсан») мар, «йӗркеллӗ» ятсем парсан кӑна кӗнекисем хӑвӑртрах тухма пултарасса шантарни те пулнӑ. Ҫакна ҫеҫ калас килет: илемлӗ те ҫӑмӑл, пуян чӗлхепе ҫырна хайлавсене малашне те юратсах вулӗҫ.

Сценари библиотека, школ, культура ёҫченӗсене уявсем, пултарулӑх каҫӗсем ирттерме пулӑшӗ тесе шанатпӑр.

«Энэ халь телейлэ» «Теперь я счастлива»

Валентина Элпи сёр сул тултарна төле сырна сценари

...Телей те кирлэ.
Саркаланса пуранма мар,
Сак пурнаса хитре тума,
Пур парам туйса тама
Телей те кирлэ.

Любовь Мартьянова
«Хисеп те кирлэ»

Зала чечексемпе илемлетнэ. Сўлэк синче Валентина Элпине халаллан кёнеке куравё. Ана санўкерчёксемпе, юмахри санарсен кёлеткисемпе, афишасемпе пунлатна.

«Телей, телей теецсё» юр янарать

1-мёш вулакан:

Сён кунан телейне шанатап,
Таратап уншан ёс умне.
Куллен ырмансёр шарсалатап
Сён укапа ун сён тумне.

Сён кун телейёшён кашлатар
Эйпет тыр-пул уй-хирсенче,
Хёвел саркаланса ташлатар
Сап-сутя, хятля пуртсенче.

Сён кун телейёшён вутлантар
Йам хёрлэ макань пахчара.
Варман синче шевле выляттар,
Хунатар пуля валчаран.

2-мёш вулакан:

Çён кун телейёшён юрлаччър
Тёнче илемё — кайăксем.
Тўпе анийёнче пуслаччър
Хавасла вайă ҫăлтърсем.

Çён кун телейёшён юраттър
Савни хай чунё савнине.
Çён кин сăпка юрри юрлатър
Сиктернё май хай пепкине.

Денис Гордеев «Çён кунан телейне шанатӑн»

1-мёш ертсе пыракан: Ырӑ кун пултър, хисеплӗ тӑвансем.

2- мёш ертсе пыракан: Паянхи пултарулаӑ каӑне эфир чунтан юратнӑ чӑваш ҫываҫине Валентина Андреевна Элпине халаллатпӑр. Кӑҫал вӑл ҫӑр ҫулхи юбилейне паллӑ тӑвать. *(Куракансем алӑ ҫупаҫҫӗ).*

1-мёш вулакан:

Эс ҫуралнӑ паян. Эс ҫуралнӑ паян.
Кайăксем юрласа саламлаҫҫӗ сана.
Эс ҫуралнӑ паян.
Ҫут хёвел те паян
Тўперен саламлать йӑл кулса, ав, сана.

Эс ҫуралнӑ паян.
Ҫут тёнче саламлать.
Саламлаҫҫӗ сана пахчари чечексем.
Ашӑ ҫил сан ҫинчен савӑк юрӑ юрлать,
Тўпере саламлаҫҫӗ сана пӗлӗтсем.

Эс ҫуралнӑ паян.
Мён тери, кур, хитре
Пирён хаклӑ юратнӑ ҫӑршыв ҫакӑ кун.
Хитре юрӑ ҫуралчӗ паян чӑрере
Ҫак юрра парнелетӗп сана, савнӑ чун.

Юхма Мишши «Эс ҫуралнӑ паян...»

2-мёш вулакан:

Султалăкра пёрре пулать,
Сётел тавра хăна пухать,
Телейлĕ вăхăт парнелет,
Чуна вăл техĕмлĕх кўрет.

Суралнă кун, телейлĕ кун
Нихсан манми хаваслă кун!
Ялан вăл пултăр çĕр çинче,
Унна илемлĕ çут тĕнче!

Валентина Фролова «Суралнă кун»

1-мёш ертсе пыракан: Чăваш Республикин культуран тава тивĕçлĕ ёçченĕ Валентина Элпи (Валентина Андреевна Андреева) 1913 çулти раштавн 18-мĕшĕнче Тăвай районĕнчи Кивĕ Пуянкасси ялĕнче чухăн хресчен кил-йышĕнче суралнă.

2- мёш ертсе пыракан: Малтан хăйсен ялĕнчи пуçламăш, унтан Вăрмар районĕнчи Кавалти сакăр çул вĕренмелли шкулта пĕлÿ илнĕ. 1930 çулта Шупашкарти медицина техникумне вĕренме кĕнĕ, анчах диплом илме май килмен. Куславккари район хаçатĕнче, «Канаш» (хальхи «Хыпар») хаçатра, радиора вай хунă вăл.

1-мёш ертсе пыракан:

Сын пурнăçĕ хутлам чаршав пек,
Тĕтреллĕ, сума́рлă кун пек.
Килет сурхи январлăн, шавлăн,
Каять кăра кĕр сăнĕпе.

Пулнах ун ихрешке илемĕ,
Сиснех хĕмленнĕ ёмĕтсем.
Пуçа ухса сўренĕсемĕн
Сасартăк сĕмлĕхе кĕрен.

Шӑпа мана куҫран тӗллерӗ
Пӗр шеллемесӗр, хӑратса:
Эс, имӗш, пурӑнма пӗлмерӗн,
Юласшӑн пултӑн тап-гаса.

Анчах кун аллинчен тараймӑн,
Ҫултан иртеймӗн пӑрӑнса.
Тепре самант та пурӑнаймӑн
Пурне те тӗрӗс ӑнланса...

Каллех – чаршав. Тӗнче хутламӗ.
Каллех – тӗтре. Йӗпху те пӑр.
Ыран мӗн пулӗ — шухӑшламӑп.
Мехел ҫитсессӗн курӑпӑр.

Александр Аслут «Шухӑшламӑп»

1-мӗш ертсе пыракан: Малтанхи калав-повеҫӗ республика хаҫат-журналӗнче 1946 ҫулта пичетленме пуҫланӑ. Ҫыравҫӑ хайӗн ӗҫӗн пысӑк пайне ачасене халалланӑ. Вӑл – 20 ытла кӗнеке авторӗ. «Куҫса ҫӱрекен ҫурт», «Вун тӑваттӑ тултарас умӗн», «Аппапа пӗрле», «Тӑрӑр вӑйӑ картине», «Чӗнтӗрлӗ кӗпер» ӗҫӗсене вулакан лайӑх пӗлет.

2-мӗш ертсе пыракан: Чӑваш литературинче хӗрарӑм-ҫыравҫӑсен хушшинче Валентина Элпи пӗлтерӗшлӗ ырӑн йышӑнать. Унӑн кӗнекисем хай вӑхӑтӗнче нумай ҫынна калаҫтарнӑ, вӗсене кашниех тупса вулама тӑрӑшнӑ. Хайлавсенчи сӑнарсемпе пӗрле хурланнӑ та, савӑннӑ та.

1-мӗш ертсе пыракан: Ара, ун чухне халӑх литературӑпа ытларах кӑсӑкланнӑ. «Малтанхи савни», «Юратнӑ мӑшӑрсӑр», «Сӗршывӑн пулас хуралҫисем», «Пулас кинсем», «Эпӗ халь телейлӗ», «Тинӗс чечекӗ», «Качча кайсан» тата ытти кӗнеки вулавӑшри ҫӱлӗксем ҫинче тусанланса ыртман. Валентина Элпин – 20 ытла кӗнеке, юлашки – «Пепке ҫуралсан» – 2006 ҫулта тухнӑ. Сӑмах май, вӑл 2008 ҫулта «Литературная Чувашия» конкурса «Проза жанрӗнчи чи лайӑх вуланакан произведени» номинацире ҫентернӗ.

2-мѣш ертсе пыракан: Валентина Андреевна чӑн хӗрарӑм темисене суйланӑ. Малтанхи савни, пепке, кинсем пирки, качча кайсан... Хайлавӑсенче автор хӑйӗн пурнӑҫне та кӑтартнӑ. Ҫапах та ҫакӑ ҫителӗксӗр. Сӑнарӑн шӑпине уҫмашкӑн ҫынсен кун-ҫулне тишкермелле. Кӑмӑлне лӑплантарма кӑкарса лартнӑ евӗр ырантан тапранмасӑр ӗҫлемелле. Асапӗ те, савӑнӑҫӗ те пӗрлех. Ҫырма, шухӑша аталантарма пӗрре те ҫӑмӑл мар иккен.

1-мѣш ертсе пыракан: Валентина Элпи икӗ хут мӑшӑрланнӑ. Упӑшкисенчен пӗри – «Сӗве Атӑла юкса кӗрет» роман авторӗ Куҫма Турхан. Анчах икӗ хӗрне пӗчченех ҫитӗнтерме пӗрнӗ ӑна. Асли Дина Шупашкартах пурӑнать, кӗҫӗнни Аза Польшӑра тӗпленӗ. Ҫулсеренех тӑван тӑрӑха ҫитме тӑрӑшать.

2-мѣш ертсе пыракан: Ҫӗр ҫула ҫывхаракан хӗрарӑм пӗчченех пурӑнать. «Тӑвансем шанаҫҫӗ. Хамах утса ҫӗретӗп. Мӗн пӑхса лармалли пур мана?», – тет кил вучахне упракан. Ӗмӗрӗпех ҫын хушшинче ӗҫленӗ Валентина Андреевна халӗ те ҫав тери калаҫма юратать. Кирек мӗнле ӗҫе те сӗтсе явас килет унӑн. Ҫынпа хутшӑнмасан чунӗ ыратать ҫыравҫӑн. Ҫавӑнпа вӑл юлташӗсемпе курнӑҫать.

1-мѣш вулакан:

Тавах, туссем!
Эсир пурри – телейӗм.
Сире курсан ман чунӑм уҫӑлать.
Ӑҫта такӑнасса мӗнле пӗлейӗн?
Юлташ туять те инкекрен ҫӑлать.

Чи ӑшӑ кӑмӑл, чи шевлеллӗ ҫутӑ –
Ман тусӑмсен пехилӗ те парни.
Пӗрле чухне сулмаклӑрах пек утӑм,
Ҫулталӑкнех пырать пек Ҫаварни.

Ҫапах та хытӑрах хӑвран ыйтатӑн:
Мӗн турӑм эп туссемшӗн пурнӑҫра?
Илтӗм нумай, хамран мӗнех-ши патӑм,
Туссем мана тытаҫҫӗ-ши асра?

Ҷул иртнәсем йывәртарах ҫак шухаш:
Васкасчә ҫынсене телей кўме.
Кама эп парәмлә, хәюллән тухәр
Пёр хёрхенмесёр, вирлән питлеме.

Александр Аслут «Тавах, туссем!..»

1-мәш ертсе пыракан: Хальхи ҫыравҫәсенчен Валентина Элпи Лидия Саринепе таташах тёл пулать. «Мёнле килме пёл-тёнех...», – яланхи пекех хавасла кётсе илет а́на кил хуҫи хёра-ра́мё. А́на йма́кёпе танлаштарать. Иккёшё ташласа та́рәс-та́рәс та сикеҫё-мён. Ытларах хускални никамшән та пәсәк мар.

2-мәш ертсе пыракан: «Шкулта унән произведенийёсене вуланә. Кёнекисемпе класёпех паллашаттамәр. Ытларах мана сасәпа вулаттаратчёҫ. «Эп халь телейлё» произведени вулани халё те манәҫман. Арҫын ачан йывәр ша́пине пурте пёрле йёрленё. Ҷав самантра ҫак ёҫ авторё пирки нимех те пёлмен. Тёрёсипе, ҫыравҫәсене курман та. Пёрре Пичет ҫуртёнче лифт патёнче та́раттам. Ун чухне «Таван Атәл» журналта ёҫлеттём. Шлепке, шәлавар, кёске ҫанәллә кофта та́хәннә, карҫинкка майлә сумка, шәрҫа ҫакнә, йәл кулакан майрана тёл пултәм. Чәвашла калаҫать хәй. «Кам вәл?» – тёпчетёп. «Валентина Элпи ёнтё», – хурав вәрах кёттермерёҫ ёҫтешсем», – аса илет Лидия Сарине.

1-мәш ертсе пыракан: «Литература ҫулё ҫине та́рсан Атәл леш енне ача-пәча ҫыравҫисен семинарне кайнәччё. Вәйлә ёҫлеттёмёр, сётсе яваттамәр. Кашни ҫыравҫа ертүҫё ҫумне ҫирёплетнё. Ҷавән чухне «Чей курки» калава вуласа патәм. Валентина Андреевна халё те чунлә ёҫ тет а́на. 1988 ҫултанпах пёр пёринпе туслә», – савәнать Лидия Сарине.

2-мәш ертсе пыракан: «Тепрехинче ун патёнче чей ёҫнё вәхәтра шкапра «Эп халь телейлё» кёнеке курах кайрам. «Аҫтан лекнё вәл кунта?» – тетёп. «Эпё ҫырнә а́на», – әнлантарчё Валентина Элпи. Ҷав ёҫри сәнарсен ша́пи ниҳәҫан та ман пуҫран тухман. Иксёмёр те хавхаланса кайрамәр», – асаилү ҫәмхине сётет Лидия Михайловна.

1-мөш ертсе пыракан: Хәна килсен Валентина Элпин сән-пичә җуталат. Кам пелет, тен, шәпах җав самантра хәйне никамран телейлә туять җыравҗа. Юлташәсем әраскал пирки те калаҗаҗә. «Вәл җавән чухлә кәнеке җырна, ачисене җитәнтерсе пурнаҗ җулә җине кәларна. Хваттер те пур, укҗа та җителәклек», – тет Лидия Сарине.

2-мөш ертсе пыракан: Юн пусәмне йәркелеме чиепе пыл хутәшә те хатәрлесе парать Лидия Михайловна. Хәй калашле, кирек хәш апат та пәрле тутләрах. Кавән та, патиссон та, җәр улми те йәтса пырать вәл юлташә патне.

2-мөш вулакан:

Ак кунта ман телейәм җаранә,
Ак кунта ыра әмәт күлли.
Тунсәхпа савнаҗран ун җыранә,
Куләпа куҗсульрен вәт пулли.

җәр җинчех җутә җәлтәр кәвайчә,
Ашәмри сәмахсен йәл кулли.
Халиччен те йәшман ун хәвачә...
Авәнәть шухә шухәш вулли.

Любовь Мартыанова «Ак кунта ман телейәм җаранә...»

1-мөш вулакан:

Ах, телейәм, җәтма җук телей –
Шеп ачаләхәм килчә аса...
Әп халь – ыра, җунатлә, таса!
Әп – тәнчешән җутална Хәвел.

Юрий Сан «Ах, телейәм, җәтма җук телей...»

1-мөш ертсе пыракан: Пурнаҗри чи йывәр тата чи савәнаҗлә самантсене аса илсе Валентина Элпи җапла калат: «Вәрҗә вәхәтәнче выҗә пурәннә. Карточкапа җәкәр илме җәрәпех вәрәм черетре тәнә. Хәлле шанса күтсен әна түрех җиме те хәпәлчә, анчах хырама астарма юраман. Карточка җухатсан выҗәпа

аптӑракан та пулнӑ. Пӑр уйӑхлӑх панӑ вӑт ҫав хутсене... Хур-
лӑхлӑ саманта илсе кӑтӑм. Сирӑн ҫавнашкал йывӑр пурнӑҫ кур-
малла ан пултӑр».

2-мӑш ертсе пыракан: «Кӑнеке тухнӑшӑн савӑннӑ. Вӑл
ӑҫе кӑтартса парать-ҫке. Каҫхине, кӑнтӑрла, канмалли кунсенче
камӑл туртнипе ҫырдӑна ӑна. Ӑсе халӑх йышӑннӑ».

1-мӑш ертсе пыракан: Юлашки ҫулсенче Валентина Эл-
пин кӑнекисем тухман. Чӑваш патшалӑх пукане театрӑ Валенти-
на Андреевна ҫӑр ҫул тултарнӑ тӑле унӑн ӑҫӑсем тӑрӑх спектакль
хатӑрлесшӑн. Ҫак тӑллевӑ пурнӑҫа кӑртме Чӑваш Республикин
Пуҫлӑхӑн гранчӑ пулӑшӑ.

2-мӑш ертсе пыракан: Театрӑн илемлӑх ертӑҫи, Чӑваш
Республикин тава тивӑҫлӑ артисчӑ Юрий Филиппов каланӑ
тӑрӑх, «Эпӑ халь телейлӑ» автобиографиллӑ повеҫе суйласа илнӑ.
Режиссер иртнӑ ӑмӑрӑн паллӑ пулӑмӑсене – граждӑн вӑрҫине,
выҫлӑх вӑхӑтне, Тӑван ҫӑршывӑн Аслӑ вӑрҫин ҫулӑсене... –
сӑнласшӑн. Ҫак спектакле ялсенче, тӑслӑхрен, урамри сцена ҫин-
че кӑтартма та май пулӑ. Ку ӑҫе Валентина Элпи каланӑ шухӑш-
сене цитатӑласах кӑртесшӑн. «Уяв» халӑх ансамблӑ те хутшӑнӑ.
Юрий Михайлович Валентина Андреевнӑн ӑмӑрӑ чун тасалӑхне
кура вӑрӑм пулнине ӑненет.

1-мӑш ертсе пыракан: Сӑмах май, Элпи хушма ят Эль
кӑлли ҫумне хӑхӑм тенине пӑлтерекен -пи аффикс хушӑннипе
пулнӑ. Эль тӑпсӑр кӑлӑ пирки тӑрлӑ халап ҫӑрет. Ҫак хайне
евӑрлӑхпе те усӑ курасшӑн спектакль хатӑрлекенсем.

2-мӑш ертсе пыракан: Пурнӑҫри ҫутӑ ӑмӑт пурнӑҫланнӑ
тесе шухӑшлатӑ Валентина Элпи, – «Интереслӑ сюжетсем шыра-
нӑ. Пурнӑҫ вӑрентсе пынӑ. Кӑсӑклӑ кӑнеке кӑларса вулакансене,
юлташсене савӑнтарма тӑрӑшнӑ. Ялтан хулана килнӑ, аталанма
ӑнтӑлнӑ, лайӑххи патне туртӑннӑ».

1-мӑш ертсе пыракан: Валентина Андреевнӑран вӑрӑм
ӑмӑр вӑрттӑнлӑхӑ мӑнре-ши? – тесе ыйтсан, – «Ҫынпа вӑрҫанса
курман. Урама тухсан та яланах халӑх хушшинче эпӑ. Арҫынсем
пӑрре тавлашура ҫӑнтернӑ ятпа туя та туса панӑччӑ мана. Кӑр-

шөсемпе урлай-пирлө пулман. Ёсре те, радиора та, нумай ҫынпа хутшанна».

2- мөш ертсе пыракан: Мён вал телей? Хавара телейлө туятар-и? – «Ёҫ аinsa пырсан ҫын телейлө. Пуринпе те тан пулна, кая юлман. Хам пирки вара нихаҫан та шухашламан. Халь пулсан пёр самах та ҫыраяс ҫук. Вӑхӑтӑнче тӑрӑшнӑ. Ҫынсемпе тусла пурӑнни хӑват хушнӑ-тӑр. Ыт ахальтен ларса ҫырма ҫук-ҫке. Этем шӑпи чӑрене кӑрсе ырнаҫмалла. Вулакансемпе калаҫнӑ хыҫҫӑн пуҫа темӑнле шухаш та пырса кӑнӑ ахӑр».

1-мөш вулакан:

Каллех телейлө эп,
Каллех яланхиллех.
Утас ҫӑртен чупатап эп,
Ўкместеп пек текех.

Каллех мӑнаҫла эп,
Каллех ёнерхиллех.
Чупас чухне вӑҫетӑп эп,
Ҫитетӑп пек кӑҫех.

Каллех хавасла эп,
Каллех унчченхиллех.
Манас ҫӑртен ҫунатап эп,
Саватап ҫирӑпрех.

Любовь Мартыанова «Каллех телейлө эп...»

2-мөш вулакан:

Мён илтнине аса хурса утас-и –
Тӑван яла килеп инҫе ҫултан.
Хиреҫ тухса атте ыйтас пек:
«Пайлареҫ-и, кӑтарт-ха, кил кунта».

Тавах, атте, ӑнлантӑм самагна:
Телейсӑр юрамасть юлма.

Любовь Мартъянова «Юрамасть юлма»

1-мёш ертсе пыракан: Эпир Валентина Андреевнана сумлă юбилей ячĕпе чун-чĕререн саламлатпăр. Ырлăх, сывлăх, телей сунатпăр!

2-мёш ертсе пыракан: Тавах сире, хаклă тăванăмăрсем, итлесе ларнăшăн. Тепре тĕл пуличчен, сывă пулăр.

Библиографи Валентина Элпи хайлавёсем

1. Элпи, В. А. Эпё халь телейлӧ / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш АССР кӑн. изд-ви, 1963. – 79, [1] с.
2. Элпи, В. А. Тинӑс чечекӧ / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑн. изд-ви, 1973. – 224 с.
3. Элпи, В. А. Пулас кинсем : повесть / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑнеке изд-ви, 1971. – Иккӑмӧш кӑнеке. – 1975. – 175 с.
4. Элпи, В. А. Качча кайиччен / В. А. Элпи. – Шупашкар : КПСС Чӑваш обкомӑн изд-ви, 1990. – 63 с.
5. Элпи, В. А. Малтанхи савни / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑн. изд-ви, 1993. – 255 с.
6. Элпи, В. А. Качча кайсан / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑн. изд-ви, 2002. – 286 с.
7. Элпи, В. А. Пепке ҫуралсан / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑн. изд-ви, 2006. – 253, [2] с.
8. Элпи, В. А. Пулас кинсем / В. А. Элпи. – Шупашкар : Чӑваш кӑн. изд-ви, 2013. – 446, [2] с.

О жизни и творчестве Валентины Эльби

на русском языке

1. Чувашская Республика. Президент. О назначении ежемесячного пожизненного государственного пособия : распоряжение от 31 дек. 1999 г. № 48-рп / Чувашская Республика, Президент // Чăваш ен. – 2000. – 15-22 янв. (№ 2-3). – С. 5. – Содерж.: Эльби, В. А. – член Союза писателей Чувашской Республики; Ильяхин Ю. А. – заслуженный работник культуры Российской Федерации ; Красотин А. П. – народный артист Российской Федерации ; Осипов Ф. П. – народный художник Чувашской Республики ; Терюкалова Р. Ф. – заслуженный художник Чувашской Республики.

2. Егоров, Д. Е. Эльби Валентина Андреевна / Д. Е. Егоров // Женщины-Матери Земли Чувашской. – Чебоксары, 1999. – Кн. 1. – С. 143-144.

3. Красотина, М. Активный век Валентины Эльби / М. Красотина // Советская Чувашия. – 2013. – 1 февр. – С. 3.

4. Филиппова, Л. По чебоксарским улицам - на тройке вороных... : [об известном чувашском прозаике Валентине Андреевне Эльби] / Л. Филиппова ; пер. А. И. Дмитриев // Республика. – 2011. – 28 дек. – С. 18-19.

Валентина Элпин пурнăçĕпе пултарулăхĕ сӳнчен

на чувашском языке

1. Валентина Элпи : [чăваш писателĕ : биобиблиогр. справк]. – Шупашкар : [и. ҫ.], 1993. – 1 с. : портр.

2. Валентина Элпи – 100 ҫулта // Тăван Атăл. – 2013. – № 1. – С. 5.

3. Валентине Эльби – 100 лет! / фото Марины Тумалановой // Республика. – 2013. – 6 февр. – С. 7. – (Юбилей).

4. Васильева, О. Юрату трилогийĕ : [Валентина Андреевна Элпи паллă ҫыравҫăн «Пепке ҫуралсан...» ҫенĕ кенеки пирки] / О. Васильева // Тантăш. – 2006. – 4 ҫу. – С. 9.

5. Георгиева, Н. «Виçĕ ару – виçĕ пурнăç» : [Шупашкарти Çеçпĕл Мишши ячĕллĕ Çемье вулав центрĕнче вулакансем чăваш ғыравçисемпе тĕл пулни ғынчен] / Н. Георгиева // Хыпар. – 2011. – 8 юпа. – С. 5.

6. Иванов, И. Валентина Элпине – 95 ғыл : [ғыравçă ғынчен] / И. Иванов // Ял ёçченĕ. – 2008. – 26 дек.

7. Николаева, Е. Ырă сăнарĕсем лайăхрах пулма хистеççĕ : [Валентина Элпи ғыравçă ғынчен] / Е. Николаева // Чăваш хĕрарăмĕ. – 2009. – 26-30 раштав. – С. 10.

8. Петров, И. Çĕр ғылхи ғыравçа саламлатпăр : [пирĕн ентеш В. А. Андреева (Элпи) ғыравçă 100 ғыла ғытни ғынчен] / И. Петров // Ял ёçченĕ. – 2013. – 8 февр. – С. 2.

9. Сарине, Л. М. Валентина Элпи: «Хаймине те пĕçертнĕ, пылне те тутаннă» : [Валентина Элпи ғыравçă ғынчен] / Л. М. Сарине // Хресчен сасси. Кил. – 2013. – 1 нарăс. – С. 3.

10. Смирнова, Н. Валентина Элпи – 100 ғылта : [паллă ғыравçă В. Элпи 100 ғыл тултарни ғынчен] / Надежда Смирнова // Хыпар. – 2013. – 2 нарăс. – С. 9.

11. Соловьев, И. Валентина Элпине – 95 ғыл : [ғыравçă ғынчен] / И. Соловьев // Ял ёçченĕ. – 2008. – 18 кăрлач. – С. 3. – (Кĕтне шевлисем: литературăпа искусство страници).

12. Соловьев, И. Элпи кĕçех 100 ғыл тултарать : [Тăвайсен ентешĕ, паллă ғыравçă В. Элпин творчество ғылĕ ғынчен] / И. Соловьев // Ял ёçченĕ. – 2012. – 25 раштав. – С. 2.

13. Тумаланова, М. Валентина Элпи тăрантаспа ярăннине курасчĕ : [Валентина Элпи (Валетина Андреевна Андреева) ғыравçă ғынчен] / Марина Тумаланова // Чăваш хĕрарăмĕ. – 2012. – 21-27 утă. – С. 2.

14. Тумаланова, М. Валентина Эльпи: «Юрать-ха ашкăнчăк шĕвĕр пурне хыççăн кайман элĕ» : [Валентина Эльпи ғыравçă 100 ғыл тултарни ғынчен] / Марина Тумаланова // Чăваш хĕрарăмĕ. – 2013. – 2-8 нарăс. – С. 5.

15. Элпи, В. А. Эпир пĕр вăхăталлах ғыуралнă : [чăвашсен паллă прозаикĕ В. А. Элпи ғынчен] / В. А. Элпи ; Л. Сачкова хăтерленĕ // Хыпар. – 2006. – 10 пуш. – С. 12.

16. Элпи, В. А. Ҫыракан ҫын : [Валентина Элпи ҫыравҫапа калаҫни] / В. А. Элпи ; Г. Еливанова // Хыпар. – 2006. – 27 ҫертме. – С. 5.

17. Элпи, В. А. Валентина Элпи: «Эпӗ 100 ҫул тултарсан мана Валери Туркай Шупашкар урамӗсемпе тӑрантас кӗлнӗ лашапа ярӑнтарасса кететӗп...» : [Валентина Элпи ҫыравҫаран илнӗ интервью] / В. А. Элпи ; Лидия Филиппова калаҫнӑ ; автор сӑн ӱкерчӗкӗсем // Тӑван Атӑл. – 2011. – № 5. – Прил.: с. 39-44.

18. Элпи, В. А. Ҫыравҫа мӗн кетет? Ҫынлӑх : [Валентина Андреевна Элпи ҫыравҫа ҫинчен] / В. А. Элпи ; Т. Кротова калаҫнӑ // Хыпар. – 2012. – 15 ҫертме. – С. 4.

19. Элпи, В. А. Валентина Элпи хӗрне курас ӗмӗтпе пурӑнать : [Валентина Элпи ҫыравҫаран илнӗ интервью] / В. А. Элпи ; [калаҫаканӗ] Елена Атаманова // Ҫамрӑксен хаҫачӗ. – 2008. – 19 авӑн. – С. 1, 6.

20. Элпи, В. А. (заслуженный работник культуры Чувашской Республики). «Ҫынлӑха нихӑсан та ҫухатас марччӗ» : [Чӑваш Республикин культурӑн тава тивӗслӗ ӗҫченӗпе Валентина Андреевна Элпи ҫыравҫапа калаҫни] / В. А. Элпи ; И. Клементьева [калаҫнӑ], Г. Верблюдов сӑн ӱкерчӗкӗ // Чӑваш хӗрарӑмӗ. – 2009. – 21-27 пуш. – С. 2.

21. Элпи, В. А. Валентина Элпи : «Хам пуҫа унта та кунта салатма пултарайман эп» : [Валентина Элпи ҫыравҫаран илнӗ интервью] / Валентина Элпи ; [ӱйтса пӗлекенӗ] Римма Прокопьева // Самант. – 2012. – № 6. – С. 12-13.